

Egyházmegyei Bíróság és a házasság érvényességének kivizsgálása

E rövid ismertetőt azok számára tesszük közzé, akik „házasságuk érvényességének” kivizsgálását kérelmezik (felperes), vagy részt vesznek a bírósági eljárási folyamatban, mint a kérelmező volt házastársa (alperes), és azok számára is, akik egyszerűen csak kíváncsiak a Katolikus Egyház által törvényesen alkalmazott „érvénytelenítési - kivizsgálási” folyamatra.

Amit általában „érvénytelenítésnek” neveznek, azt jobban megérthetjük úgy, mint az érvénytelenség kinyilvánítása — avagy a Katolikus Egyházi Bíróság által hozott döntés; egy adott házasságról, amelyről a Bíróság megállapította, hogy a korábbi házassági kötelék nem jött létre az Egyház tanítása szerint.

Ahhoz, hogy megértsük, a Római Katolikus Egyház miként tudja érvénytelennek nyilvánítani a házasságot, először értenünk kell, hogy az Egyház hogyan értelmezi a házasságot.

A Katolikus Egyház hiszi, hogy Isten a házasság szerzője, nem a polgári törvényhozók vagy a polgári bíróságok. A házasságot Isten nyilatkoztatja ki az Egyház tanításában, a Szentlélek vezetésével.

A házasság egy férfi és egy nő kölcsönös beleegyezésével jön létre, amelyet a házassági szertartás során kifejeznek az „igen” kijelentésükkel. A jegyeseknek ezt a beleegyezést a rájuk vonatkozó egyházi törvények szerint nyilvánítják ki: például a katolikusok számára a házasságkötésre vonatkozó beleegyezést a pap vagy diakónus előtt és két tanú jelenlétében. Ezt nevezik „kanonikus formának”, ami minden katolikus házasság esetén kötelező, hacsak a püspök nem engedélyezett felmentést a forma alól.

Az érvényes házassághoz a jegyeseknek nem szabad kizárniuk bizonyos alapvető tulajdonságokat, elemeket („javakat”) a házasságukból, amelyeket Isten rendelt a házasság természetéhez. Egyik félnek sem szabad kizárnia a teljes beleegyezést, amely nyitott a kölcsönös jogok és köteleességek átadására és elfogadására, a gyermekek vállalására, a kölcsönös hűsége. Mindkét félnek a beleegyezését feltétel nélkül kell adnia és mindkét félnek pszichológiailag alkalmasnak kell lennie a házassághoz való beleegyezésre és a házasság kötelezettségeinek teljesítésére.

Ha bármilyen tulajdonság, elem hiányzott a felek beleegyezéséből, akkor a házasságuk a kezdetektől fogva érvénytelen volt. Ezért, ha elegendő bizonyítékot nyújtanak be az illetékesek az Egyházi Bíróságnak, akkor a házasságot érvénytelennek lehet nyilvánítani.

Ha a házasságot érvénytelennek nyilvánítják, akkor mindkét fél szabaddá válik és házasságot köthet a Katolikus Egyházban. Még ha a házasságot érvénytelennek is nyilvánítják, az érvénytelen házasságból fogant vagy született gyermekeket továbbra is törvényesnek tekinti az Egyház.

Reméljük, hogy ez a házasság egyházi kivizsgálásról szóló ismertető választ ad néhány kérdésre, és hozzáférhetőbbé és érthetőbbé teszi a jogi folyamatot.

A kivizsgálási folyamat magában foglalja a házasságkötés körülményeinek alapos vizsgálatát, és célja nem csupán a házasság érvénytelenségének megállapítása, hanem a felek lelki gyógyulásának elősegítése is.

Ez a folyamat lehetőséget ad arra, hogy a házastársak végig gondolják a kapcsolatukat, a múltjukat, és azt, hogy miként léphetnek tovább az életükben.

Az érvénytelenítési folyamat egy személyes belső út, amelyben az Egyház, mint közösség támogatása kulcsfontosságú lehet. Az igazság feltárásával elérhető a szükséges lelki béke az újrakezdéshez.

Tisztelettel,

a Gyulaféhérvári Főegyházmegyei Bíróság tagjai

Bevezető

Napjainkban gyakran találkozunk zátonyra futott házasságokkal. A felbomlott házasságok egy részét a felek polgári úton oldják meg – a polgári bíróságon, közjegyző előtt, közös megegyezéssel, vagy anélkül, de felbontják a házasságukat. A polgári bíróság ítéletét az Egyház is elfogadja, de annak csak a pusztán polgárjogi hatásait illetően. Sokaknak lelkiismereti problémát jelent a polgári válás, különösen akkor, ha nem akarnak egyedül élni, és új szentségi házasságot kívánnak kötni. A második – pusztán polgári – házasságban elő katolikus ember elzárta magát annak lehetőségétől, hogy szentségekhez járulhasson. Téves vélekedés az, hogy bizonyos esetekben – ha ritkán is – van pap, aki feloldozhatná őket, és engedélyt adhatna számukra szentáldozásra. Még ha fel is oldozná a pap, ez a feloldozás érvénytelen (kivéve a halálveszélyben adott feloldozás).

„Mindazonáltal az Egyház megerősíti a Szentírásra támaszkodó hagyományát, mely szerint a válás után újra megházasodott híveket nem engedi szentáldozáshoz járulni. Ugyanis ők maguk akadályozzák meg, hogy a szentáldozásban részesülhessenek, mert állapotuk és életkörülményeik objektíven ellentmondanak annak a Krisztus és Egyháza közötti szeretetnek, amelyet az Eucharisztia jelez és megvalósít.” (II. János Pál, *Familiaris consortio*, 84.)

„A püspökök úgy lássák el apostoli tisztségüket, mint akik Krisztus tanúi az emberek előtt: ne csak azokról gondoskodjanak, akik már követik a pásztorok Fejedelmét, hanem szenteljék magukat teljes szívvel azoknak is, akik az igazság útjáról valamiképpen letértek, vagy nem ismerik Krisztus evangéliumát és üdvözítő irgalmát, hogy végül mindenki „teljes jóságban, igazságban és egyenességben” (Ef 5,9) éljen.”(CD. 11.)

Az Egyház a megkötött és elhált házasságokat nem bonthatja fel, de van egy olyan intézménye, amely segítséget nyújt azoknak, akik szenvednek a kialakult helyzetükben, akik tiszta lappal és tiszta szívvel akarnak tovább indulni: azzal, hogy megvizsgálja a házasságukat, hogy az valóban megkötött-e és elhált-e, az Egyház törvényei szerint. A vizsgálat alkalmával nem a válás kimondása történik az egyházi bíróság részéről, hanem annak kivizsgálása, hogy a felek a beleegyezésük adáskor valóban megkötötték-e a házasságot vagy sem.

Mi a házasság?

Az 1983-as Törvénykönyv 1055. kán. szerint:

1. §. A házassági szövetséget, amelyben a férfi és a nő az egész élet olyan közösségét hozza létre egymással, amely természeténél fogva a házaspár javára, gyermekek nemzésére és nevelésére irányul, Krisztus Urunk a megkereszteltek között a szentség rangjára emelte.
2. §. Ezért megkereszteltek között nem állhat fenn érvényes házassági szerződés anélkül, hogy ugyanakkor ne lenne szentség is.

A Katolikus Egyház a házasságot olyan szövetségnek és egyben szerződésnek is tekinti, amely által egy férfi és egy nő olyan életközösséget hoz létre egymás között, amely természeténél fogva arra irányul, hogy a házastársak javát, valamint a gyermekek nemzését és nevelését szolgálja. Ennek a szövetségnek a lényegi tulajdonságai az egység és a felbonthatatlanság. A házasság a felek kölcsönös beleegyezésével jön létre, amelyet a törvény szerint a beleegyezésre képes személyek jogszerűen nyilvánítanak ki. A megkereszteltek számára az érvényesen megkötött és elhált házasság szentség, és teljességgel felbonthatatlan.

Bár nem minden házasság szentség, mert pl. a kötés nem két megkeresztelt személy jött létre, de minden házasságot érvényesnek tekint az Egyház, ha azt a felek a rájuk vonatkozó, saját egyházuk vagy az állami törvények szerint kötötték meg. (protestáns, zsidó, nem hívő stb.)

A házassági beleegyezés

A házasságot a jogképes feleknek törvényesen kinyilvánított beleegyezése hozza létre, amelyet semmilyen emberi hatalom nem pótolhat. A házassági beleegyezés akarati cselekedet, amelyben a férfi és a nő visszavonhatatlan szövetségben kölcsönösen átadják és elfogadják egymást, házasság létesítése céljából. (1057. k.)

A házassági kötelék létesítő okát a házassági szövetségkötésben jelöli meg, mely a 1. jogképes feleknek, 2. törvényesen kinyilvánított, 3. beleegyezésében áll. A házasságok érvénytelenségének oka mindig e három tényező valamelyikének a hiányossága.

Ahhoz, hogy a beleegyezésnek jogi hatálya is legyen, a következő tulajdonságokkal kell rendelkeznie: személyes, belső és külső, szabad, tudatos, szándékolt, teljes, kölcsönös, egyidejű és visszavonhatatlan. „A külső elemeit illetően szabályosan végrehajtott jogcselekményt érvényesnek vélelmezzük.” (124. k. 2. §.)

A vélelem ellen irányuló bizonyítás

A házasság érvénytelen lehet az akadály, a formahiány vagy a hiányos beleegyezés miatt.

Az elváltak számára – akik kételkednek a házasságuk érvényessége felől, vagy meg vannak győződve annak érvénytelenségéről – a plébániai és egyházmegyei segítőknek lehetőséget kell biztosítaniuk arra, hogy az érintettek felismerjék helyzetüket és egybegyűjtsék azokat a bizonyítékokat, amelyek hasznosak az esetleges rendes vagy rövidebb bírósági eljáráshoz.

Egyházmegyei Bíróság

A püspöknek, mint jó pásztornak kötelessége, hogy a sajátos lelkipásztori gondozásra szoruló híveknek segítségére siessen, elsősorban úgy, hogy azok házassági ügyeiket kivizsgálathassák az egyházi bíróságokon. (1671. k.)

Minden egyházmegyében kötelező az egyházmegyei bíróság felállítása. Az egyházmegyei bíróságot az egyházmegyei püspök alapítja. A püspök közvetlenül is gyakorolhatja bírói hatalmát, vagy fenntarthat bizonyos ügyeket magának úgy, hogy azokban csak ő ítélkezik. Általában azonban a püspökök az ügyeket bírókra bízzák, akik rendes bírói hatalommal rendelkeznek. A bírók munkáját segítik az ülnökök, ügyhallgatók, az ügyészek, kötelékvédők és jegyzők, valamint az ügyvédek.

A Gyulafehérvári Érseki Bíróság a Gyulafehérvári Érsek irányítása alatt áll, és az érsek által kinevezett bírósági helynök felügyeli a munkáját. A bírósági személyzet segítséget nyújt azoknak, akik házasságuk kivizsgálását kérik. A Bíróság a házasság kivizsgálása után kijelenti, hogy bebizonyosodott-e a házasság érvénytelensége vagy sem. A Bíróságunk által alkalmazott jog a Katolikus Egyház kánonjoga, amelynek alapja és szíve Jézus Krisztus tanítása az Evangéliumban. Az Egyház alapvető törvénye Jézus parancsa, hogy Istent mindenek felett szeressük, és szeressük egymást, mint önmagunkat. Az eljárásjogi törvények, amelyek a Bíróság munkáját irányítják, elsősorban a bírósági ügyekben érintett valamennyi személy jogainak védelmét szolgálják azáltal, hogy strukturált eljárást biztosítanak a házassággal kapcsolatos kérdések és problémák vizsgálatára.

A házasság megtámadásának a joga

„A házasság megtámadására jogképesek: a házastársak; az ügyész, mikor a semmisség nyilvánosságra került, ha a házasságot nem lehet vagy nem hasznos érvényesíteni.” (1674. k.)

Kezdeti lépések

A helyi plébánostól vagy attól a paptól, akihez a plébános irányította a kérvényezőt, kérni kell egy találkozási/beszélgetési alkalmat annak meghatározásához, hogy benyújtható-e a Keresetlevél a Főegyházmegyei Bírósághoz a semmisség megállapítására. Már az első lépések megtételekor tudatában kell legyen mindenki, hogy a Bíróság nem foglalkozik a felek vagy a házasság erkölcsi megítélésével. Ami fontos, hogy a bírák ismerjék meg az igazságot és az összes tényt és eseményt, amelyek egy ügyben az indokokra vonatkoznak. Néhány ilyen tény feltárása kínosnak tűnhet. Időnként szükség lehet olyan eseményekről beszélni, amelyeket fájdalmas felidézni, vagy amelyek hibát vagy vétket látszanak jelezni. A Bíróság nem arra törekszik, hogy megállapítsa, melyik házastárs volt a hibás a házasság felbomlásáért, és nem hoz erkölcsi ítéleteket a helyesről vagy a helytelenről.

A Bíróság munkája az igazság keresése a párkapcsolat kezdeti alakulásától, a jogok és kötelességek kölcsönös átadásának pillanatán túl, a felek közös, családi életének megismeréséig. Egymás hibáztatása nem játszik szerepet a döntéshozatalban.

A Bíróság egy házasság kivizsgálásakor kizárólag vallási és lelki értékekkel foglalkozik, és tisztán vallási célja van.

A Keresetlevél előkészítése

A helyi plébánossal vagy egy másik pappal történő beszélgetés után, amennyiben a kérést megalapozottnak tartják, elkezdődhet a Keresetlevél kitöltése és összeállítása. (lásd csatolmány)

A Keresetlevél első oldalán a kérvényező neve szerepel, valamint azok a szükséges dokumentumok, amelyeket a Keresetlevélhez kell csatolni. (Keresztelési anyakönyvi kivonat, Házassági anyakönyvi kivonat, Polgári házasságkötés másolata, A polgári válás másolata)

A Keresetlevél második oldalán a kért adatokat kell beírni a megfelelő helyre. A felperesre és az alperesre vonatkozó részeket is a kérvényező tölti ki. Az alperes lakcímét, elérhetőségét is pontosan meg kell jelölni, vagy nyilatkozatot készíteni, amennyiben az alperes tartózkodási helye nem ismert a kérvényező által.

A házasságtörténet megírása után a kérvényezőnek minimum két tanút kell megjelölnie, akik meg tudják erősíteni mindazt, amit ő leírt. Tanú lehet az, akinek ismerete van a perbeli tényről, és aki ezt az ismeretet közölni tudja a bírósággal. A tanúk lehetnek tény tanúk, lehetnek hallomás szerinti tanúk és szavahihetőségi tanúk.

A „*Házasságom rövid története*” részhez röviden, pontokba szedve a kérvényező felsorolja azokat az okokat, amelyek alapján a házasságát érvénytelennek tartja.

A „*Facti species*” részt a plébános vagy az a klerikus tölti ki, akivel az előzetes beszélgetés történt, feltüntetve, hogy a beszélgetést követően mely egyházi törvények alapján ajánlja a házasság kivizsgálását.

Az ügyvéd meghatalmazása. A kérvényező felhatalmazza az ügyvédet, aki őt a peres eljárás során képviseli.

Házasságtörténet

A kért házasságtörténet, amit a kérvényező ír meg, a perfelvételi tárgyalást helyettesíti.

A csatolmányból letölthető kérdések segítik a kérvényezőt, hogy megírhasssa házassága történetét, megjelölve benne azokat az okokat, amelyek alapján a házasságát érvénytelennek véli. A kérelmezőnek a válaszaiban arra is ki kell térnie, hogy állításait hogyan, milyen módon akarja bizonyítani. Bizonyítani lehet tanúkkal, magán- és közokiratokkal stb. Jó tudni, hogy a bizonyítás a kérvényező feladata. A bizonyítás azért nagyon fontos, mert a perkérdés a köteléki perben így

hangzik: „Vajon bebizonyosodott-e a házasság érvénytelensége ebben az esetben vagy sem?” Negatív ítélet esetén a bíróság nem azt mondja ki, hogy a házasság érvényes, hanem azt, hogy a felperes (ill. ügyvédje) nem tudta bizonyítani a házasság érvénytelenségét az adott percímen.

A Keresetlevél benyújtása

A Keresetlevelet az illetékes Bíróságon kell benyújtani a kérvényező segítő pap által. „Az Apostoli Szentszéknek nem fenntartott házassági semmisségi ügyekben illetékes: 1. a házasságkötés helyének bírósága; 2. bármelyik vagy mindkét fél lakóhelyének, vagy pótlakóhelyének bírósága; 3. annak a helynek a bírósága, ahol a bizonyítékok többségét ténylegesen össze kell gyűjteni.” (1672. k.)

A Keresetlevelet postai és elektronikus úton is be lehet nyújtani a megadott címekre.

Kézzel írt iratokat nem fogadunk el.

A Keresetlevél benyújtásával még nem kezdődik el a peres eljárás. A peres eljárás akkor indul el, amikor a bírósági helynök elfogadja a Keresetlevelet az 1676. k. 1. §. szerint.

A Keresetlevél elfogadása

Miután az ügy iratai megérkeztek a Bíróságra, a bírósági helynök átnézi a dokumentumokat, űrlapokat és a házasságtörténetet. A bíróságnak talán szüksége lesz arra, hogy a kérelmező tisztázó információkat adjon vagy kiegészítő dokumentumokat szolgáltatson a kérelem elfogadása előtt. A bíróság írásban tájékoztatja a kérelmezőt, amennyiben és amikor a kérelmet elfogadják. Ritkán előfordulhat, hogy a bíróság nem tudja elfogadni a kérelmet elbírálásra. Ha ez megtörténik, akkor a kérelmező értesítést kap arról, hogy miért nem fogadták el kérelmét, és mit kell tennie ahhoz, hogy a kérelme elfogadhatóvá váljon.

A Keresetlevél elfogadása a bírósági helynök határozatával történik.

Az alperes kiértesítése

A Keresetlevél elfogadása után a kérelmező felperes, a perbehívott fél pedig alperes lesz. A Keresetlevél elfogadása után a bírósági helynök értesíti a másik felet, az alperest. Ezt az értesítést nevezzük perbehívásnak. A perbehívás tartalmazza a kérelmező (felperes) nevét, a perkérdést, amely alapján a házasság semmisé nyilvánítását kéri. A határozat tartalmazza azt is, hogy mennyi idő áll az alperes rendelkezésére ahhoz, hogy a kérdésben állást foglaljon. A perbehíváskor figyelmeztetjük az alperest, hogy ha távol marad, ezzel nem gátolja meg a per folytatását.

Az alperes választhatja az aktív részvételt vallomástétellel, tanúk megnevezésével, akiket szintén kihallgat a Bíróság.

Az alperes választhatja azt is, hogy nem vesz részt aktívan, hanem egyszerűen megbízik a bírósági eljárásban.

Az alperes figyelmen kívül is hagyhatja a Bíróság levelét. Ha ez megtörténik, az ügy folytatódik, és az alperest „távolmaradottnak” nyilvánítják az ügyben.

A percímek meghatározása

A benyújtott Keresetlevélben a kérelmező percímeket is javasolhatott, de a Bíróság olyan percímeket is megállapíthat, amelyeket sem a felperes, sem az alperes nem kért kifejezetten.

A Bíróság az addig kapott kezdeti információk alapján határozza meg a percímeket. A felperest és az alperest a Bíróság értesíti, hogy mely percímek alapján vizsgálja a házasságukat. A percímek meghatározásakor a felek véleménye fontos, de nem ők választják meg a percímeket.

A fél/felek és a tanúk kihallgatása

A Gyulafehérvári Érseki Bíróság általában a kérelmező plébánosát vagy a kérelmező által választott papot bízta meg a fél/felek kihallgatásával a Bíróság által összeállított kérdések alapján. A kihallgatás a plébánián történik egy meghatározott időben. A fél/felek és a tanúk eskü alatt válaszolnak a nekik feltett kérdésekre és a válaszaikat jegyzőkönyvbe foglalják.

A házassági semmisségi ügyekben a perbeli beismerés és a felek nyilatkozatai teljes bizonyító erővel rendelkezhetnek, amelyet az összes jelek és kiegészítő bizonyítékelemek figyelembevételével a bírónak kell értékelnie, ha csak nincsenek más elemek, amelyek azokat gyengítik. (1678. k. 1. §.) Ugyanezen kánon 2. §. elrendeli, hogy a házassági semmisségi ügyekben egyetlen tanú vallomása is teljes bizonyító erejű lehet, ha minősített tanúról van szó, aki a hivatalból végzett cselekményeiről tanúskodik, vagy ha a személyi és a dologi körülmények ezt indokolják. (1678. k. 2. §.) A korábbi eljárás szerint a házassági peres eljárásoknál legalább két tanú egybehangzó vallomására volt szükség, ahhoz, hogy bizonyítékként fel lehessen használni. Az általános szabály most is érvényben van, és csak a fenti paragrafusban említett kivételeknél lehet alkalmazni egy tanú vallomását. Tanú bárki lehet, akit a jog részben vagy teljesen el nem tilt. Tanú lehet az, akinek ismerete van a perbeli tényről, és aki ezt az ismeretet közölni tudja a bírósággal. A tanúk lehetnek tény tanúk, lehetnek hallomás szerinti tanúk és szavahihetőségi tanúk.

A bizonyítékok áttekintése

Amikor a bíró úgy véli, hogy a percímekhez az összes rendelkezésre álló bizonyítékot összegyűjtötték, a dokumentumokat (a bizonyítékként felhasznált dokumentumokat) „közzéteszik”. A felperest és az alperest tájékoztatják arról, hogy joguk van átnézni a bizonyítékokat a bíróság irodájában a bíró jelenlétében, és további megjegyzéseket tenni vagy kiegészítő bizonyítékokat javasolni. Ez opcionális; a felek nem kötelezettek a bizonyítékok áttekintésére. Az áttekintés célja, hogy a felek biztosak lehessenek abban, hogy a bíróság rendelkezik minden szükséges információval a helyes döntés meghozatalához. A felek nem vihetnek el másolatokat/fényképeket a bizonyítékokról.

Szakértő bekapcsolása az ügy kivizsgálásába

Egyes esetekben a Bíróság szakértőt von be, mielőtt döntést hozna egy ügyben. Ez jellemzően olyan esetekben történik, ahol az indokok a vallomásban pszichológiai értelmezést igényelnek a döntés meghozatalához.

A szakértő bevonása az ügyben szereplő írásos vallomás alapos áttekintésén alapul. Egyes esetekben azonban a felperest vagy az alperest is felkérhetik (amikor az alperes részt vesz az eljárásban), hogy találkozzanak a szakértővel egy személyes interjúra vagy akár valamilyen tesztelésre is. A szakértő által benyújtott információk bizalmasak, ezért nem elérhetőek a felek számára. A szakértői vélemények nem korlátozódnak a mentális egészségügyi területekre, hanem magukba foglalhatják a vallomás értelmezését egy szakértő által bármely terület kapcsolódik az okokhoz: társadalomtudomány, vallás, orvostudomány, kulturális antropológia stb.

Döntéshozatal az ügyben

Miután a bizonyítékok gyűjtése befejeződött, az ügyet három bíró kapja meg tanulmányozásra és azért, hogy álláspontjaikról írásos véleményt készíthessenek. A döntés meghozatala előtt a bírák találkoznak, hogy közösen is átbeszélhessék az ügyet. A megbeszélés végén a bírák szavaznak, és feljegyzik a döntést. Ezt követően az egyik bíró megfogalmazza a döntést egy „ítéletben”, amely

az ügy tényeit és a releváns házassági kánonjogot felhasználva magyarázza el a döntést. Amikor az ítélet elkészült, a feleket írásban tájékoztatják a döntésről.

A döntés a nullitás mellett szólhat, ami azt jelenti, hogy a házasság érvénytelensége bizonyítást nyert. A döntés a kötelék mellett is szólhat, ami azt jelenti, hogy a házasság érvénytelenségét nem sikerült bizonyítani az adott percímen vagy percímeiken.

Ha a házasságot érvénytelennek nyilvánították, és nem történt fellebbezés a kijelölt határidőn belül, a felet/feleket kiértesítik.

Fellebbezés

A házasság semmisségét elsőként megállapító ítéletet az 1630–1633. kán.-ban rendelt határidők elteltével végre lehet hajtani. (1679. k.)

Ha a fél/felek (amennyiben részt vettek mindketten az eljárásban) elégedetlen(ek) a döntéssel, fellebbezhet(nek) ellene. A fellebbezés előtt jó elolvasni az ítéletet, hogy megértsék, a döntés megokolását. Nem kötelező további bizonyítékokat felajánlani, de a fellebbező mérlegelheti, hogy milyen további bizonyítékok győzhetnek meg a fellebbviteli bíróságot, hogy más döntésre jusson. A Gyulafehérvári Érseki Bíróság fellebbezés esetén a Temesvári Püspöki Bírósághoz küldi a házassági ügyet.

Ha a házasság nullítása mellett szóló döntést és a bizonyítékok nem támasztják alá megfelelően az ítéletet, a kötelék védelmezőjének kötelessége fellebbezni ellene.

Az ítélet végrehajtása

Amikor az ítélet végrehajthatóvá válik, a felek új házasságot köthetnek, hacsak az ítélethez fűzött vagy a helyi ordinárius által rendelt tilalom ezt nem akadályozza. (1682. k. 1.§.) Az ítéletet közölni kell a házasságkötés helyének ordináriusával, akinek arról kell gondoskodnia, hogy a házasság semmisségének kimondását bejegyezzék a megkereszteltek és a házasultak anyakönyvébe. (1682. k. 2. §.)